

Rapport 2011:34

Arkeologisk förundersökning

Flera markisfundament på Stora Torget i Linköping

RAÅ 153

Innerstaden 1:23

Linköpings stad

Linköpings kommun

Östergötlands län

Mats Magnusson

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M

A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Flera markisfundament på Stora Torget i Linköping

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	6
Metod och dokumentation	6
Resultat	6
Referenser	7
Tekniska uppgifter	8
Bilaga 1. Ritningar	9

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

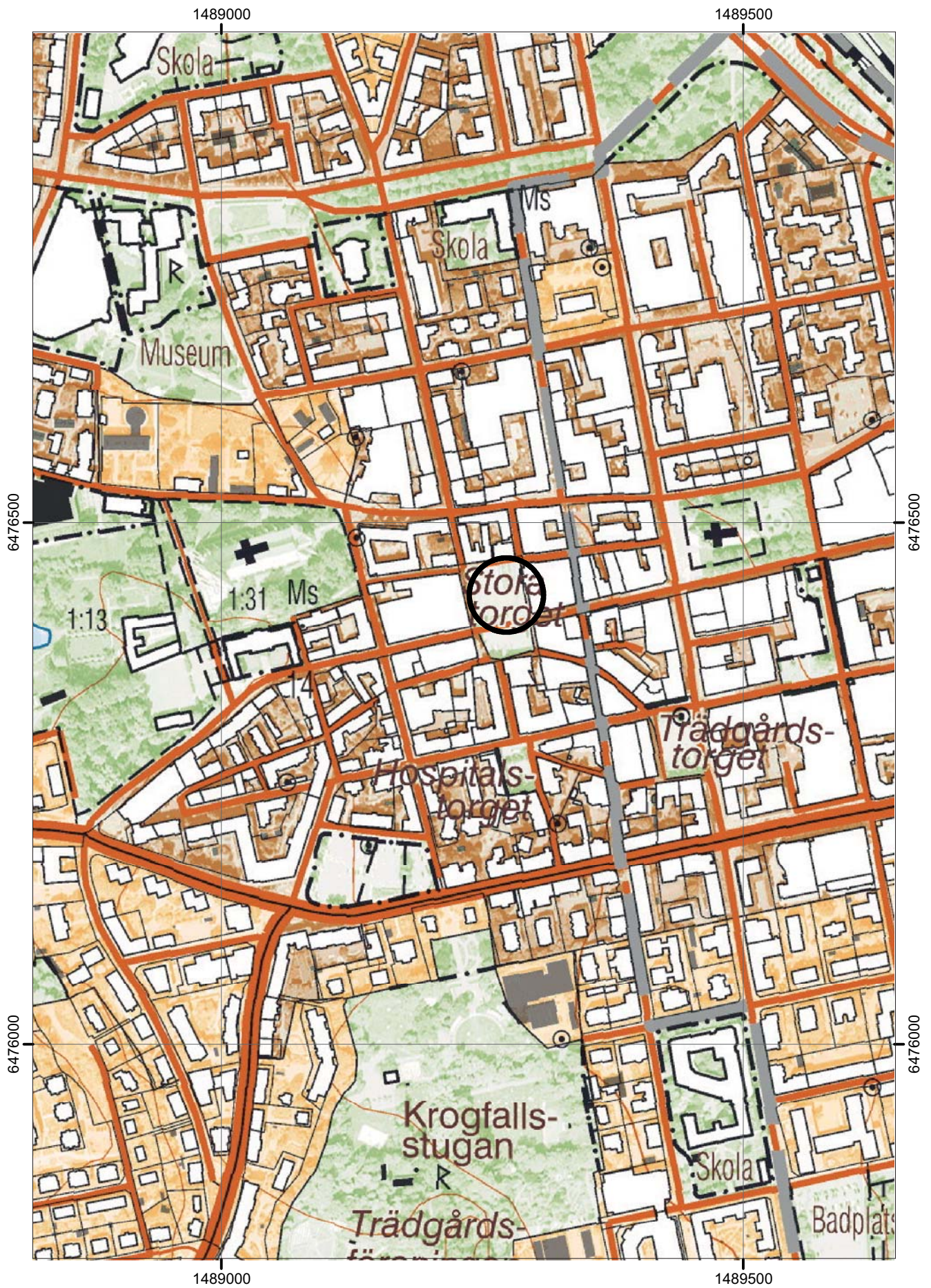
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandsmuseum.se • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

Under mars 2011 utförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning, i form av schaktningsövervakning, vid grävning för tre markisfundament på Stora Torget i Linköping, Östergötlands län. Arbetet utfördes på uppdrag av Stora Hotellets Restaurang och Nightclub AB. I alla tre schakten framkom kulturlager och i två av dem påträffades stenläggningar. Inga fynd tillvaratogs.

Mats Magnusson
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Fastighetskartan, blad 085 57, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Inledning

Östergötlands museum utförde den 24 mars 2011 en arkeologisk förundersökning i samband med schaktning för fundament till markiser på Stora Torget i Linköping, Östergötlands län. Tre schakt, om totalt ca 4,5 m², undersöktes. De tre markisfundamenten skulle komma att komplettera tidigare byggda markiser vid Stora Hotellets uteservering.

Den arkeologiska förundersökningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Uppdragsgivare var Stora Hotellets Restaurang och Nightclub AB som också svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för den arkeologiska förundersökningen och utformningen av rapporten var undertecknad.

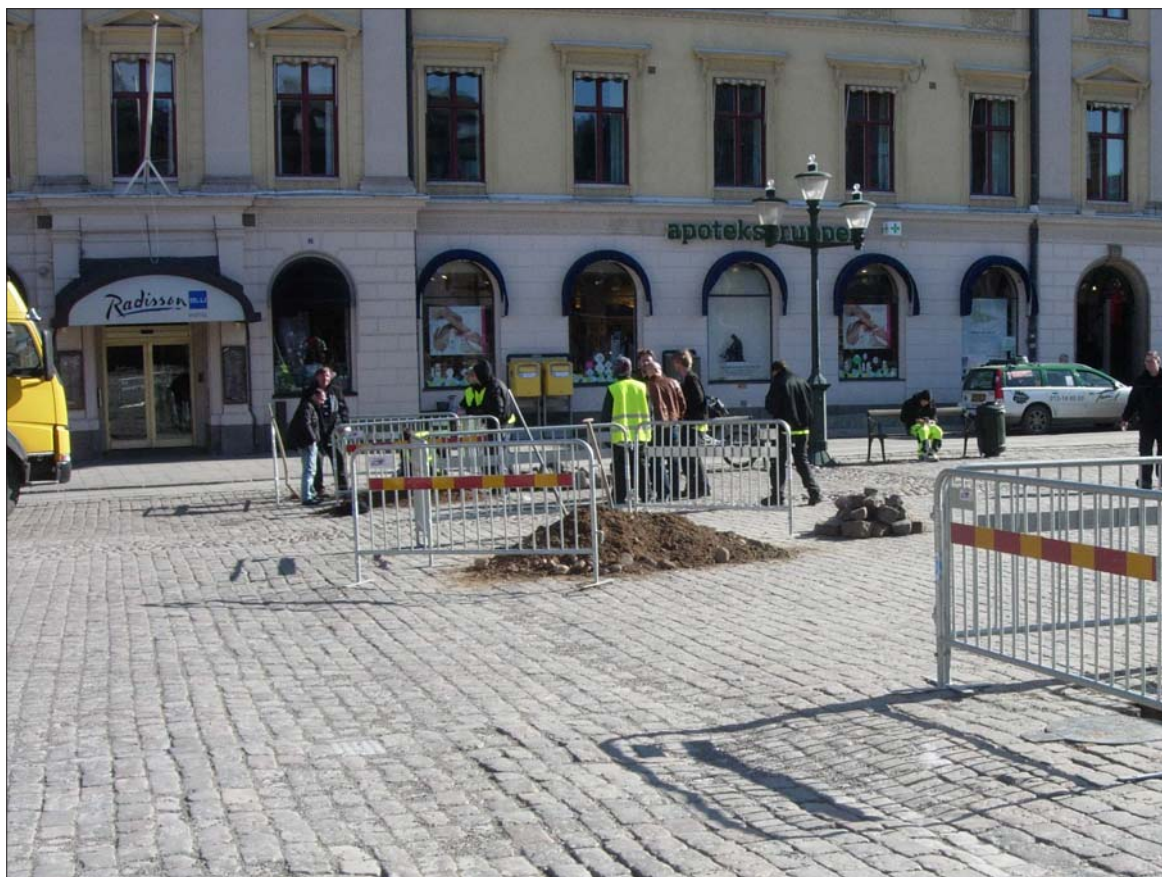
Områdesbeskrivning

Linköping är belägen i sydostsluttningen av en åsrygg intill Stångån. Stora Torget ligger mitt i det som var det medeltida Linköpings stadsområde. På platsen för dagens torg sammanstrålade tidigare en rad vägar och detta vägmöte var troligen upprinnelsen till torgbildningen och marknadsplatsen. På 1400-talet uppkom antagligen, ge-

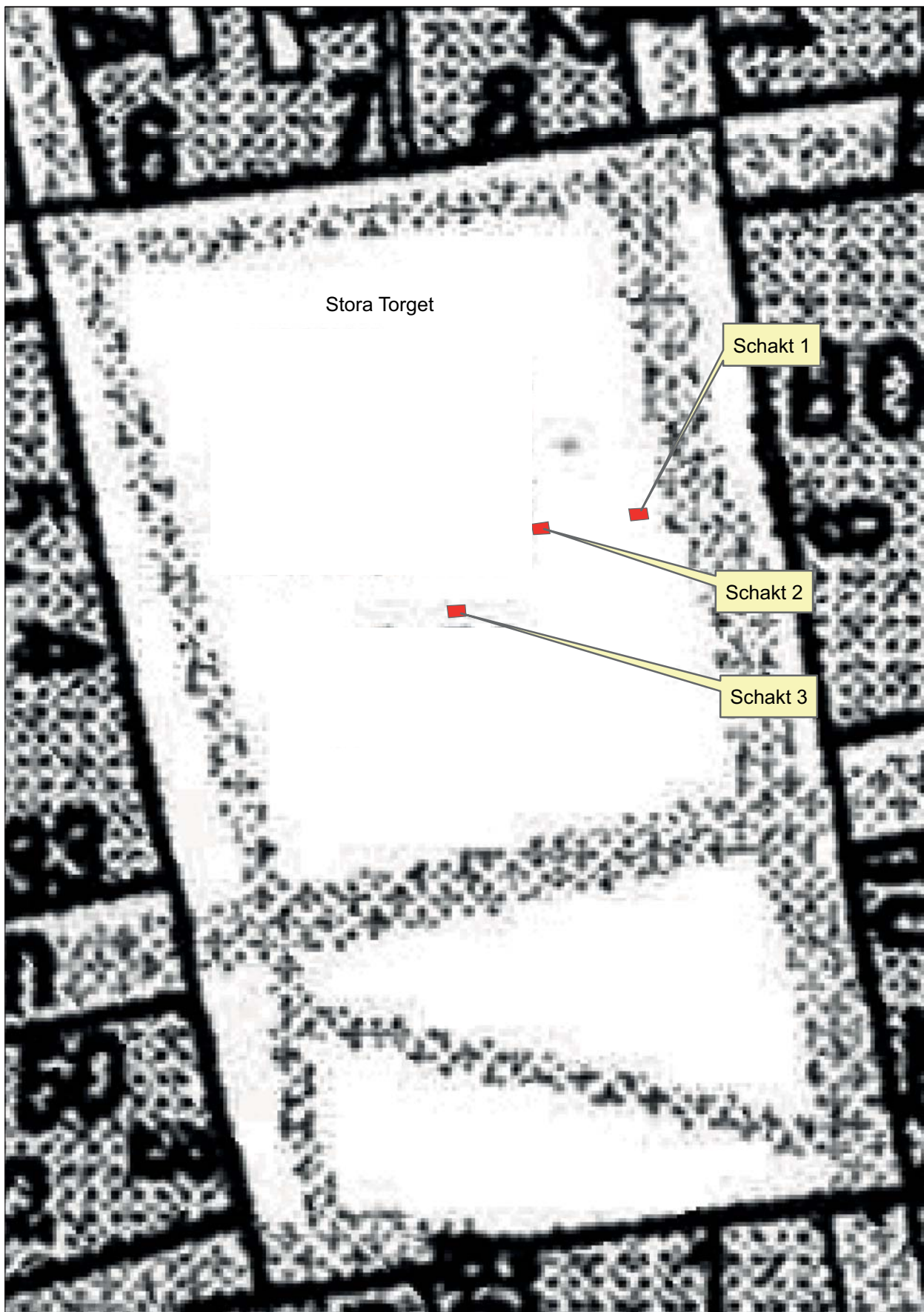
nom en bebyggelsereglering, den rektangulära form som torget sedan hade under flera hundra år (Tagesson 2002).

Ett flertal undersökningar har tidigare utförts på Stora Torget och i de kringliggande kvarteren. 1980 gjordes en större utgrävning längs torgets västra och östra sida. I den senare framkom lämningar efter det rådhus som förstördes vid stadsbranden år 1700. I schaktet på torgets västra sida framkom främst lämningar från den tidigaste generationen av vägar på platsen samt djurhägnader och en torgbod (Gustin 2007a). 1999 grävdes 19 mindre schakt runt om på Stora Torget (Ternström 2003). Huvuddelen av dessa schakt berörde inte marken djupare än 0,4 m. Lagren som påträffades bestod till störst del av omörda kulturlager.

Tidigare har det grävts för markisfundament på Stora Torget. Åren 2005, 2007 och 2008 schaktades det för totalt sex fundament i den nordöstra delen av torget (Wennerlund 2005, Gustin 2007b, Magnusson 2008). Under de påförda massorna, som varierade mellan 0,3-0,5 m, påträffades ett antal kulturlagerskiktningar som alla dock var fyndfattiga. Vid schaktning för markisfundament 2010, längs torgets västra sida, påträffades vad som tolkades som ett murat stolpfundament från 1600/1700-talet (Magnusson 2010).

Figur 3. De tre ursprungliga schakten, mot öster. Foto Mats Magnusson, ÖM.

Figur 4. Adresskartan över Linköping med schakten markerade. Skala 1:500.

Syfte

Syftet med förundersökningen var att undersöka hurvida den planerade schaktningen kom att beröra fast fornlämning. Förundersökningen skulle fastställa lämningarnas karaktär, datering, utbredning, omfattning, sammansättning och komplexitet samt på vilket djup (under dagens markyta) de framkom.

Resultatet från förundersökningen skulle även kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet samt utgöra ett underlag för uppdragsgivarens planeringsarbete.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen, i form av schaktningsovervakning, utfördes i samband med grävandet av schakten för markisfundamenten. Då Stora Torgets fundament för julgran utnyttjades som fundament för den västligaste markisstolpen ersattes julgransfundamentet med ett nytt några meter söder ut. Alla schakt handgrävdes. Arbetet dokumenterades genom plan- och profilritningar samt digitalfotografering. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Resultat

Schakt 1

Det här schaktet var av extra intresse då det kom att placeras inom det gamla rådhusets väggar, som finns markerade i stenläggningen. Schaktet hade måtten 1,4 x 0,9 m och djupet uppgick till 0,9 m. Ett recent murat fundament påträffades i det nordvästra hörnet av schaktet, på ett djup under markytan av ca 0,28 m. På ca 0,4 m djup framkom ett brandlager som med stor sannolikhet kan kopplas till stadsbranden år 1700.

Direkt under brandlagret fanns resterna av en stenläggning längs schaktets södra sida, med stenar i storleken 0,05-0,15 m i diam. I kanten av stenläggningen satt en lodrät, brunnen pinne. Stenläggningen låg på beige sand som fortsatte till åtminstone 0,7 m djup. Vid 0,7 m djup visade det sig att tjälen låg kvar och marken fick brytas upp vilket medförde att inga, eventuella, lagerföljder dokumenterades. Inga fler konstruktioner framkom dock.

Figur 5. T.v Brandlagret i schakt 1, mot söder. T.h Schakt 2, mot söder. Foto Mats Magnusson, ÖM.

Schakt 2

Schaktet grävdes ca 8,4 m väster om schakt 1 och hade samma mått och djup som det schaktet. Ett brandlager framkom på ca 0,5 m djup under brunbeige sand. Brandlagret överlagrade minst två stenläggningar på varandra. Stenläggningarna låg i beige sättsand på ett ca 0,1 m tjockt mörkgrått kulturlager. Under kulturlagret kom brun sand som eventuellt kan utgöra undergrund.

Schakt 3

Detta schakt grävdes som ersättning för det julransfundament som gjordes om till markisfundament. Schaktet grävdes ca 9,0 m sydväst om schakt 2. Den översta delen av schaktet bestod av brunbeige sand varvad med ett stråk med gul sand. På ca 0,5 m djup framkom ett mörkgrått kulturlager som var ca 0,10-0,15 m tjockt och där under följde brun sand.

Referenser

- Gustin I. 2007a. Stora Torget i Linköping. Arkeologisk undersökning. RAÄ 153, Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. ÖLM Rapport 2007:66. Linköping.
- Gustin I. 2007b. Stora Torget. Restaurang Magnolia. Arkeologisk förundersökning. RAÄ 153, Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. ÖLM Rapport 2007:49. Linköping.
- Magnusson, M. 2008. Två hål i Stora Torget. Schaktningar för markisfundament i Linköping. Östergötlands länsmuseum, rapport 2008:50. Linköping.
- Magnusson, M. 2010. Schaktning för markisfundament på Stora torget i Linköping. Utanför Café Mokka. Östergötlands länsmuseum, rapport 2010:61. Linköping.
- Tagesson G. 2002. Biskop och Stad – aspekter av urbanisering och sociala rum i medeltidens Linköping. Lund Studies in Medieval Archaeology 30. Stockholm.
- Ternström C. 2003. Stora Torget. Arkeologisk förundersökning. RAÄ 153, Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. ÖLM Rapport 22:2003. Linköping.
- Wennerlund J. 2005. Stora Torget. Restaurang Magnolia. Arkeologisk förundersökning. RAÄ 153, Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. ÖLM Rapport 2005:47. Linköping.

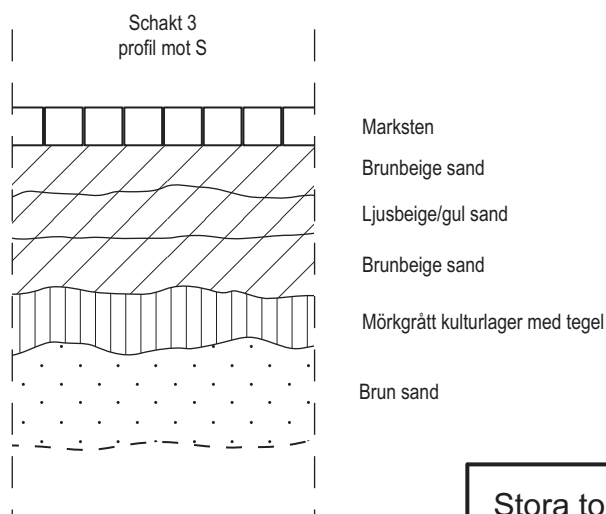
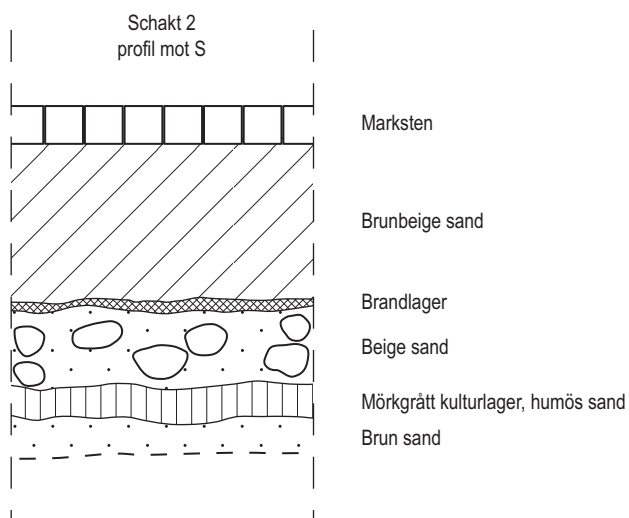
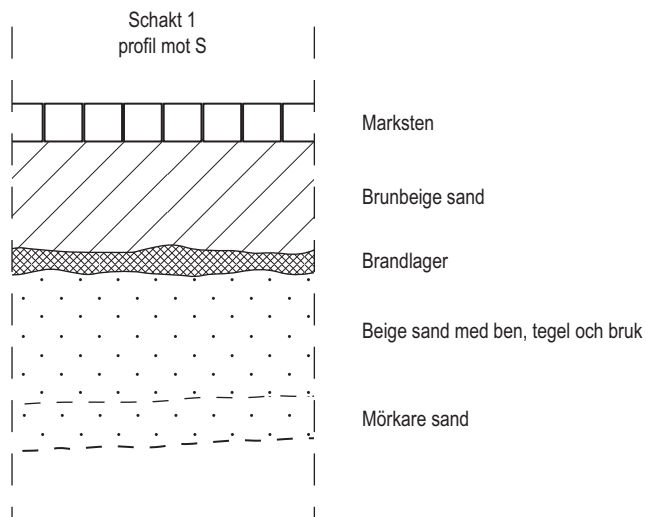
Tekniska uppgifter

Fastighet	Innerstaden 1:23
Stad och kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 153
Ekonomiska kartans blad	085 57 (8F 5h Linköping)
Koordinater	X 6476437, Y 1489278
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning, schaktövervakning
Länsstyrelsens dnr	431-109-11
Länsstyrelsens handläggare	Malin Backman
Länsstyrelsens beslut	2011-02-21
ÖLM dnr	15/11
ÖLM projektnr	531214
Uppdragsgivare	Stora Hotellens Restaurang och Nightclub AB
Kostnadsansvarig	Stora Hotellens Restaurang och Nightclub AB
Projektledare	Mats Magnusson
Rapportarbete	Mats Magnusson
Fältarbetstid	2011-03-24
Totalt undersöktes	Ca 4,5 m ²
Fynd	-
Foto	Digitala
Analys	-
Grafik	Mats Magnusson
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Ur allmänt kartmaterial
ISSN 1403-9273

© Lantmäteriverket MS2008/06551
Rapport 2011:34 © Östergötlands museum

Stora torget

Linköpings stad och kommun, Ög
RAÄ 153
Profilirtning
Skala 1:20
Dnr 15/11
2011-03-24 Mats Magnusson
Renritning Lasse Norr

Under mars 2011 utförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning, i form av schaktningsövervakning, vid grävning för tre markisfundament på Stora Torget i Linköping, Östergötlands län. I alla tre schakten framkom kulturlager och i två av dem påträffades stenläggningar. Inga fynd tillvaratogs.